herpy

GEKKOER

Thecadactylus rapicauda

En av Amerikas største gekkoer: en nattaktiv lurejeger uten bevegelige øyelokk, med loddrette pupiller, blå tunge og en hale som vokser ut tykk som en nepe etter et tap. Arten er utbredt fra Mexico til Brasil, men er sjelden i terrarier, og det finnes bare få pålitelige opplysninger om stell.

Familie: Phyllodactylidae Engelsk: Turnip-tailed gecko Tidligere navn: *Gekko rapicauda; Gekko laevis; Platydactylus theconyx* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**9-13 cm** snute-kloakk-lengde
Vekt	**16-40 g**
Levealder	**8-12 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Tørrskog og regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 90 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Varmeplass	**30-31 °C**
Temperatur, natt	**21-24 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**150-200 dager** ved 24-28 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Thecadactylus rapicauda er en stor, kraftig bygget gekko. Voksne dyr måler 9-13 cm fra snute til kloakk og opptil omtrent 23 cm med halen, og hunnene er litt større og kraftigere enn hannene. Voksne dyr veier vanligvis 16-40 g. Hodet er flatt med en smal hals, og de store øynene har loddrette, elliptiske pupiller og ingen bevegelige øyelokk. Munnen er oransje inni, tungen er blå, og leppeskjellene er hvite med svarte kanter. Tærne er brede og flate og forbundet av hud ved roten, og under dem sitter en dobbel rad med brede heftelameller. De er så effektive at dyret uten problemer klatrer opp langs glass.

Fargen går fra lys til mørk grå og gråbrun til gulaktig eller oransje med mørke tverrbånd, og dyret kan skifte farge etter stemning og temperatur. Om dagen er det som regel lysere enn om natten. Tegningen ligner lav og bark og gjør dyret nesten usynlig på en trestamme.

Artsnavnet *rapicauda* betyr nepehale og viser til halens form. Gekkoen bruker halen som fettlager og kan kaste den av som forsvar. Den nye halen vokser ut tykk og knudrete ved roten, og det er den som har gitt navnet. Når dyret føler seg truet, vifter det med halen, åpner munnen og viser den blå tungen, og blir det ved å bli provosert, biter det hardt. Arten kan også kvitre i rekker på 12-25 raske klikk, som brukes til å markere territorium.

Arten ble beskrevet i 1782 under navnet *Gekko rapicauda* og har siden båret flere andre navn. I 2007 ble en nært beslektet art fra Amazonas skilt ut fra den, og det er pekt på at bestandene i den sørvestlige delen av utbredelsesområdet kanskje utgjør en skjult art. Stell i fangenskap er ikke beskrevet i samme detaljgrad som for de vanlige terrariegekkoene, og levetiden i

fangenskap er ikke dokumentert. De 8-12 årene i faktaboksen er et anslag ut fra andre gekkoer av samme størrelse.

Utbredelse og leveområde

Thecadactylus rapicauda lever i tropisk Amerika, fra det sørlige Mexico (Chiapas, Tabasco og Yucatán-halvøya) gjennom Belize, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Costa Rica og Panama og inn i Sør-Amerika: Colombia, Ecuador, Venezuela, Guyana, Surinam, Fransk Guyana og store deler av det brasilianske Amazonas. Arten finnes ikke i Bolivia, og forekomsten i Peru er ikke bekreftet.

Den finnes også på mange øyer: Trinidad og Tobago, Isla Margarita, Aruba, Curaçao, Bonaire, Los Testigos og flere av de Små Antillene. Det har vært diskutert om øybestandene er opprinnelige, men genetiske undersøkelser peker på at de er det. Typelokaliteten, som opprinnelig bare var oppgitt som de amerikanske øyene, er senere avgrenset til Paramaribo i Surinam.

> **Naturlig utbredelse:** Mexico, Belize, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Costa Rica, Panama, Colombia, Ecuador, Venezuela, Guyana, Surinam, Fransk Guyana, Brasil, Trinidad og Tobago, Aruba, Curaçao, Karibisk Nederland, Antigua og Barbuda, St. Lucia og Grenada.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i fuktig lavlandsskog, men også i tørr skog, i åpne områder med spredte trær og i savanne, så lenge det er nok føde. På fastlandet lever den først og fremst på stammene og i kronene og ses opptil omtrent 20 m oppe i trærne. Om dagen gjemmer den seg under løs bark, i sprekker og hull i trær, under døde palmeblader, i villvoksende slyngplanter og i bromelier. Den bruker også klippehull og steinrøyser.

Arten er ikke redd for mennesker og går gjerne inn på bygninger, der den er lettere å få øye på enn i skogen. Den er nattaktiv og kommer fram de første timene etter at mørket har falt på, og enkelte dyr ses aktive sent på ettermiddagen på den skyggefulle siden av stammen. I naturen ligger kroppstemperaturen på omtrent 24-29 °C og følger luft- og underlagstemperaturen. Aktiviteten ser ut til å kreve minst omtrent 23 °C. Yngletiden ligger i regntiden fra mai til september.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare få erfaringer med arten i fangenskap, så målene bygger på de generelle kravene til nattaktive, klatrende gekkoer fra fuktige strøk. For et par regnes det med et terrarium på minst 6 × 6 × 8 ganger dyrets kroppslengde (snute-kloakk) i lengde, bredde og høyde, altså omtrent 70 × 70 × 90 cm til voksne dyr. Et enkelt dyr kan klare seg med minst 60 × 45 × 90 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Dyret er tungt til å være en gekko og klatrer loddrett på stammer, så høyden og solide klatremuligheter teller mer enn bunnarealet.

Innred med tykke stammer, korkrør og korkbark som dyret kan krype inn i under og bak, og med mange skjul i ulike høyder. Dyret sover gjerne i trange sprekker mot en flate, så skjulene bør sitte tett. Planter med store blader gir skygge og holder på fuktigheten. Som bunnsubstrat passer en lett fuktig blanding av kokosfiber og jord uten gjødsel, som hunnen også kan grave egg ned i.

Terrariet skal ha god ventilasjon og være godt lukket, for dyret beveger seg vanligvis langsomt, men kan være lynraskt når det blir skremt.

TEMPERATUR

Arten er aktiv innenfor et forholdsvis snevert temperaturområde. Om dagen passer 25-28 °C, og et litt varmere sted på 30-31 °C øverst i terrariet gir dyret mulighet til å velge. Kroppstemperaturen hos ville dyr ligger på 24-29 °C, og aktiviteten ser ut til å komme i gang ved omtrent 23 °C. Om natten kan temperaturen falle til 21-24 °C.

Gi heller jevn varme i den øvre delen av terrariet enn en kraftig spot, og mål med et digitalt termometer både høyt og lavt. Unngå kraftige varmepærer, som tørker luften og kan brenne et dyr som kryper inn i en sprekk tett på dem.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten skal ha høy luftfuktighet. I naturen er omtrent 60 % oppgitt som ideelt, og 60-80 % er et fornuftig mål i terrariet, der fuktigheten stiger etter en spraying om kvelden og faller i løpet av dagen. La bunnen tørke litt mellom sprayingene, slik at det ikke oppstår mugg.

Gekkoen drikker sannsynligvis dråper fra blader og vegger, som andre arter i samme gruppe. Sett også fram en lav skål med friskt vann, som skiftes jevnlig, selv om det ikke er dokumentert at dyret bruker den.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og gjemmer seg i mørke sprekker om dagen, så UVB er ikke nødvendig når fôret får kalk og D3-vitamin. Vil du gi et svakt UVB-lys, så sørg for rikelig med skygge og skjul, slik at dyret selv kan velge å holde seg unna lyset. Gi en fast døgnrytme med omtrent 12 timer lys og 12 timer mørke, gjerne styrt av en tidsbryter. Bruk ikke sterke spotlamper, og la natten være mørk.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

I naturen er arten en lurejeger med et svært bredt kosthold. Mageinnhold fra ville dyr viser gresshopper, kakerlakker, biller, sommerfugler, edderkopper og skorpioner, og den tar i sjeldne tilfeller også små amfibier og øgler. Den foretrekker store byttedyr, som den slår mot underlaget før den sluker dem hele. Derfor kan fôret i fangenskap være forholdsvis store insekter: store sirisser, gresshopper og kakerlakker.

Hvor ofte og hvor mye et dyr skal fôres, er ikke dokumentert. Som en tommelfingerregel for større insektetende gekkoer fôres voksne dyr 2-3 ganger i uken og unge hyppigere. Pudre fôret med kalk, og bruk jevnlig kalk med D3-vitamin. Dyret spiser også sin egen avstøtte hud. Enkelte dyr slikker av og til litt moden frukt eller fruktgrøt, men arten lever nesten utelukkende av insekter.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Dyret er langsomt og rolig når det ikke er truet, men kan være kvikt og aggressivt når det blir forstyrret. Det kan bite hardt, og halen kaster det av ved selv lite press. Noen dyr venner seg til å bli håndtert, men et skremt dyr er raskt og sprettent, så hold håndteringen på et minimum. I naturen har bare omtrent en tredjedel av dyrene aldri mistet halen, og to tredjedeler har en nyvokst hale.

Sosialt er arten roligere enn man skulle tro. Den er beskrevet som fredelig overfor andre gekkoer og sine egne unger, og flere hanner kan holdes sammen hvis det ikke er hunner i nærheten. To store hanner kan likevel kaste halen under voldsomme oppgjør. Hold dyret enkeltvis eller som et par, og ha alltid mer enn ett skjul. Når dyret sover, ligger det ofte sammenrullet, slik at det ligner en liten hoggorm.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hunnene er større og kraftigere bygget enn hannene, men størrelsesforskjellen er liten. Hvordan kjønnene sikrest kjennes fra hverandre, er ikke dokumentert. Kjønnsmodne hanner måler 10-13 cm fra snute til kloakk, og hunnene er kjønnsmodne fra omtrent 9 cm. Alderen ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert.

PARRING

Paringssesongen følger regntiden fra mai til september. Det finnes ingen detaljerte opplysninger om hvordan et par best settes sammen. En kjølig periode før paringssesongen ser ut til å hjelpe, men hvor kjølig og hvor lenge er ikke dokumentert. Hannene kan kalle høyt og lenge i paringstiden. Hold dyrene adskilt til de skal i avl, og hold øye med paret, slik at en hunn ikke blir bitt eller stresset. Regntiden i naturen taler for å etterligne en litt fuktigere og varmere periode i sommerhalvåret.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger ett egg om gangen, sjeldnere to, vekselvis fra de to eggstokkene. Eggene er nesten runde med hardt skall. I naturen graver hunnen dem ned i lett fuktig underlag eller gjemmer dem i trestammer og under bark. Gi henne en dyp kasse med lett fuktig substrat og skjulte steder under bark. Hvor mange kull en hunn kan legge i året, er ikke dokumentert.

INKUBASJON

Erfaringene med egg i fangenskap er få. Egg er klekket etter omtrent 150-200 dager, avhengig av temperatur og fuktighet. Angivelsene svinger likevel fra 13 dager til 150-200 dager, og 13 dager er usannsynlig kort for et hardskallet gekkoegg. Flytt eggene forsiktig og uten å vende dem til en boks med lett fuktig vermikulitt eller perlitt, og hold dem ved omtrent 24-28 °C,

det temperaturområdet dyrene er aktive i. En utprøvd rugetemperatur er ikke dokumentert, så ha tålmodighet, og kast ikke egg som fortsatt ser sunne ut.

OPPDRETT AV UNGER

Det er bare få erfaringer med oppdrett av arten. Ungene er forholdsvis store og måler omtrent 4 cm fra snute til kloakk ved klekking. Hold dem hver for seg i små, fuktige terrarier med skjul og små insekter, og spray daglig. Gi dem fôr som er pudret med kalk, og følg veksten. Ungene har en svart-hvit-båndet halespiss, som de løfter fra underlaget når de blir forstyrret.

Helse og vanlige feil

Det finnes nesten ingen dokumentasjon på sykdommer hos arten i fangenskap. Punktene her bygger på erfaringer med gekkoer generelt:

- Tapt hale etter håndtering, press eller slagsmål. Halen vokser ut igjen, men som en tykk, knudrete hale.
- Kalkmangel og benskjørhet, særlig hos unger og eggleggende hunner, hvis fôret ikke tilsettes kalk.
- Mugg og hudproblemer hvis bunnen er konstant våt og ventilasjonen er dårlig.
- Parasitter: en bendelorm finnes i tarmen hos de fleste ville dyr, så få nyinnkjøpte dyr undersøkt for parasitter.
- Stress og manglende appetitt hvis det ikke er nok skjul, eller hvis temperaturen er for lav.

Kontakt en veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, slutter å spise eller virker slapt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.